

Talouspolitiikan mitoitus kuluvalle vuosikymmenellä

- Julkisessa taloudessa on rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epätasapaino ja julkiseen talouteen kohdistuu lukuisia menopaineita kuluvalle vuosikymmenellä.
- Velkakestävyuden turvaamiseksi julkista taloutta on vahvistettava tulevilla vaalikausilla etupainotteisesti.
- Julkisen talouden vahvistustarve vuosille 2024-2027 on 6 miljardia euroa. Jotta velkasuhde pysyy lievästi alenevalla uralla, on seuraavan vaalikauden jälkeen vahvistamista jatkettava yhteensä 3 miljardilla eurolla vuosina 2028-2031.

1 Julkisen talouden tilannekuva

Julkinen talous on kuluneen vaalikauden aikana kohdannut merkittäviä sokkeja. Ensin koronapandemia ja sen jälkeen Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja siitä seurannut energiakriisi ovat edellyttäneet merkittävää reagointia julkiselta vallalta, jotta kansalaisiin ja yrityksiin kohdistuvaa iskua on voitu pehmentää. Lisäksi yleinen varautuminen ja terveystalouden hoito ovat vaatineet panostuksia. Julkisen talouden pysyvät menot ovat myös kasvaneet päättyvällä vaalikaudella. Tämä kaikki on tapahtunut tilanteessa, jossa julkinen talous oli jo valmiiksi alijäämäinen.

Vahva talous- ja työllisyyskehitys on pienentänyt koronaepidemian julkiseen talouteen synnyttämää mittavaa epätasapainoa. Näkymä tuleville vuosille on kuitenkin heikko. Talouskasvu hidastuu merkittävästi vuodesta 2023 lähtien, ja alijäämä alkaa jälleen kasvaa. Nähtävissä oleva vaimea talouskasvu ei riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa ja alijäämä pysyy mittavana.

Kun katsotaan pidemmälle historiaan, erilaiset kriisit ovat kasvattaneet Suomen julkisen talouden velkasuhdetta hyppäyksittäin. Velkasuhteen aleneminen on tapahtunut huomattavasti hitaammin, eikä sokkeja edeltävää velkasuhteen tasoa ole pystytty saavuttamaan kriisien jälkeen. Tarkalleen ottaen Suomen velkaantuminen on ollut nopeaa aina vuoden 2008 finanssikriisistä lähtien, josta lähtien myös valtion budjetit ovat olleet alijäämäisiä. Budjettien alijäämien arvioidaan pysyvän suurena myös keskipitkällä aikavälillä. Vaikka julkisen talouden velkaantuminen on ollut kriisien vuoksi perusteltua, myös talouden normaaleina tai hyvinä aikoinakin kasvava velan määrä ja etenkin kasvava velkasuhde lisäävät velanhoidon kustannuksia ja voivat aiheuttaa häiriöitä ja riskejä talouden toimintaan.

Julkinen talouden velkaantuminen jatkuu Suomessa, sillä väestö ikääntyy ja se kasvattaa automaattisesti julkisia menoja. Ikääntymisen lisäksi julkiseen talouteen syntyy paineita myös esimerkiksi ilmastomuutoksen hillinnän edellyttämistä uusista toimintatavoista sekä julkisen infrastruktuurin korjaustarpeista. Näitä tarpeita on kuvattu tarkemmin seuraavassa luvussa.

Tilanne, jossa julkisen talouden menot ylittävät tulot rakenteellisesti, ei voi jatkua loputtomiin, ja julkisen talouden epätasapainoa tulee korjata. Keinoja tilanteen korjaamiseksi on monia. Osa keinoista on vaikutuksiltaan epävarmempia ja niiden suotuisat vaikutukset voivat näkyä pidemmällä viipeellä kuin toisten keinojen. Kriisien ja pitkään jatkuneen velkaantumisen jälkeen on kuitenkin oikea aika tehdä uskottavia toimia julkisen talouden vahvistamiseksi eikä päätöksiä voi lykätä myöhemmäksi tulevaisuuteen. Korkealle nouseva julkinen velka voi myös hankaloittaa kysyntää tukevan finanssipolitiikan harjoittamista tulevissa kriiseissä.

Talouskasvu alentaa velkasuhdetta, mutta siihen vaikuttaminen politiikan keinoin on vaikeaa. Julkisen talouden tulopohjan (eli BKT:n) kasvun ja julkisen talouden velkasuhteen välisessä yhteydessä on olen-

naista, vahvistuuko tulopohja väliaikaisesti vai pitkäaikaisesti. Talouden suhdanneluonteinen kasvupyrähdys ei pienennä velkasuhteen kasvupainetta pitkällä aikavälillä, jos kasvupyrähdys ei nosta BKT:n tasoa pysyvästi. Lyhyellä aikavälillä se kuitenkin vaikuttaa velkasuhteen kehitykseen. BKT:ta pysyvästi kasvattavilla rakenteellisilla uudistuksilla voidaan sen sijaan tehokkaasti pienentää velkasuhteen kasvupainetta pitkällä aikavälillä.

Suomen BKT:n kasvu on jäämässä pitkällä aikavälillä vaatimattomaksi. Talouden kasvua, työllisyyttä ja tuottavuutta tukevat rakenteelliset uudistukset vahvistavat julkista taloutta, mutta yleensä niiden vaikutukset ovat epävarmempia ja näkyvät hitaammin kuin esimerkiksi suorien toimien vaikutukset. Lisäksi niihin voi liittyä merkittäviä kustannuksia julkiselle taloudelle. Julkisen talouden kestävyyskannalta on kuitenkin ratkaisevan tärkeää, että talouspolitiikassa tehdään talouden kasvua tukevia uudistuksia, joilla talouskasvua saataisiin vauhditettua pysyväisluonteisesti.

Valtion tuloihin ja menoihin pystytään vaikuttamaan teoriassa helpoiten ja nopeiten. Sopeutustoimet voivat vahvistaa julkista taloutta ja alentaa velkasuhdetta hyvinkin nopeasti ajoituksesta riippuen. Käytännössä päätökset leikata menoja tai korottaa veroja eivät kuitenkaan ole koskaan helppoja, vaikka ne voivat olla välttämättömiä. Sopeutustoimilla voidaan myös ostaa aikaa siihen, että talouskasvu kiihdyttävät rakenteelliset uudistukset alkavat tuottaa hedelmää, vaikka sopeutustoimilla voi olla epäsuotuisia vaikutuksia talouskasvuun ainakin lyhyellä aikavälillä.

Myös vallitsevalla korkotasolla on merkittävä vaikutus velkasuhteen kehitykseen. Yleiseen korkotasoon ei Suomi voi suoraan vaikuttaa, mutta pitämällä julkinen taloudenpito vakaalla pohjalla voidaan varmistaa, että Suomi pysyy jatkossakin matalan riskilisen maiden joukossa. Tilanne on viime vuosina ollut edullinen, sillä korkotason ollessa alhainen menolisäyksiä on voitu edullisesti rahoittaa velkarahalla.

Viime aikoina korkotaso on alkanut nousta ja sitä myöten ovat kasvaneet myös velanhoitomenukset. Kohonnut korko yhdistettynä mittavaan valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden alijäämään muodostaa suuren riskin julkisen talouden velkaantumisen vauhdille. Mitä korkeammalle julkinen velka on matalien korkojen aikana kasvanut, sitä enemmän korkotason nousu alkaa rasittaa julkista taloutta. Vastuullinen talouspolitiikka ei voi myöskään nojautua oletukseen alhaisena pysyvistä korkotasosta.

2 Julkisen talouden menopaineet kuluvalle vuosikymmenellä

Julkisessa taloudessa on runsaasti menopaineita kuluvalle vuosikymmenellä. Merkittävimmät liittyvät väestön ikääntymiseen. Ikääntymismenoja on kuvattu tarkemmin julkisen talouden kestävyyttä käsittelevässä taustamuistiossa.

Puolustus- ja varautumismenot

Merkittävimmät menot muodostavat 2020-luvulla puolustusvoimien strategiset suorituskykyhankkeet. Merkittävimpiä hankkeita ovat hävittäjäkaluston uusiminen sekä merivoimien kalustohankinnat. Kun puolustusvoimien strategiset suorituskykyhankkeet rahoitetaan kokonaan velkarahalla, nostavat ne pysyvästi velkasuhdetta kolmesta neljään prosenttiyksikköä. Hankinnat ovat kuitenkin enemmän kertaluontoisia menoja kuin pysyviä menonlisäyksiä.

Nykyisissä EU:n julkista taloutta koskevissa säännöissä puolustushankintojen edellyttämät menot otetaan huomioon muiden menojen tapaan, eikä niille ole päätetty poikkeuskäsittelyä finanssipolitiikan sääntöjen tarkastelun yhteydessä. Siten on mahdollista, että jonakin vuonna EU:n perussopimuksessa

asetettu kolmen prosentin alijäämä ylitetään, sillä kansantalouden tilinpidossa hankinnat merkitään suori-teperusteisuuden vuoksi menoiksi silloin, kun kalusto luovutetaan käyttöön. Kaluston luovutuksen ajankohtiin liittyvä epävarmuus vaikeuttaa menojen ennakoitua, joten olisi tärkeätä huolehtia riittävästä turvamarginaalista kolmen prosentin alijäämäkriteerin suhteen.

Turvallisuuspoliittisen ympäristön muuttuminen epävarmemmaksi voi tarkoittaa, että puolustukseen ja varautumiseen liittyviin menoihin joudutaan tekemään nykyisten päätettyjen päälle vielä lisäyksiä lähi-vuosina. Mikäli turvallisuuspoliittinen epävarmuus jatkuu, puolustus- ja varautumismenojen osuus julki-sista menoista voi kasvaa pysyvästi. Mikäli menojen lisäyksiä ei kateta verojen lisäyksillä tai muita me-noja vähentämällä, menolisäykset aiheuttavat haasteita myös julkisen talouden kestävyydelle.

Korvausinvestoinnit

Julkisten rakennusten, liikenneväylien ja yhdyskuntatekniikan ylläpitoon on arvioiden mukaan kertynyt tarvetta tehdä korjausinvestointeja. Nämä rakenteet kaipaavat siis korjaamista, mikäli ne halutaan pitää käyttökuntoisina myös jatkossa. Korjausvelan tarkkaa suuruutta on vaikea arvioida, mutta monet raken-nukset ja rakennelmat ovat tulossa uusimis- tai peruskorjausikään. Esimerkiksi tieverkossa, raide-väylissä ja silloissa on paljon korjausvelkakohteita.

Ilmastonmuutos ja hiilineutraaliustavoite

Suomen tavoite olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä merkitsee todennäköisesti myös merkittäviä julkisia panostuksia seuraavan vuosikymmenen aikana. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen mu-kautumiseen kohdistetut investoinnit voivat vähentää ilmastonmuutoksesta aiheutuvia menoja tulevai-suudessa, mutta samanaikaisesti ne kasvattavat julkisen talouden alijäämää seuraavan vuosikymme-nen aikana. Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi tarvittavien toimien vaikutusta julkiseen talou-teen käsitellään erillisessä taustamuistiossa.

Investoinnit tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioiden kehittämiseen

Suomen tavoitteena on nostaa koko talouden tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot 4 prosenttiin suh-teessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä. Parlamentaarinen TKI-työryhmä sopi v. 2021 rahoituslaista, jolla varmistetaan valtion rahoitusosuus tavoitteesta. Rahoituslain mukaan valtion t&k-menot nousevat asteittain 1,2 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Valtion tavoite-tason saavuttaminen edellyttää n. 260 milj. euron vuotuista kasvua valtion t&k-menoihin vuosina 2024–2030¹.

Julkiset investoinnit tutkimus- ja kehitystoimintaan lisäävät työvoiman ja pääoman kysyntää lyhyellä ai-kavälillä, mikä kasvattaa kokonaistuotantoa. Julkisilla investoinneilla voi olla myös suotuisia vaikutuksia talouden pitkän aikavälin kasvupotentiaaliin, mutta vaikutukset tuottavuuteen voivat näkyä vasta vuosi-kymmenien päästä. Koska julkiset panostukset näyttäytyvät korkeampana tuottavuutena vasta pitkän ajan kuluessa, investoinnit lisäävät valtion alijäämää ja velkaa noin 1,8 mrd. euroa seuraavan vuosi-

¹ Julkisen talouden ennuste ja keskipitkänaikavälin arvio sisältävät panostuksia vuosille 2024-2026, jotka linjattiin ke-vään 2022 julkisen talouden suunnitelmassa.

kymmenen aikana. Jos t&k-menojen 4 prosentin tavoitetta ei julkisista panostuksista huolimatta saavuteta tai t&k-investointien tuotto on toivottua pienempi, pidemmällä aikavälillä velkasuhde jää pysyvästi korkeammaksi, koska julkinen sektori saa lopulta vain osan investointien tuotoista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Yksi lähivuosien merkittävimmistä haasteista on varmistaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselle asetetut tavoitteet tuottavuuden lisäämiseksi ja kustannusten kasvun hillitsemiseksi toteutuvat. Uudistukseen sisältyvä rahoitusmalli voi hidastaa sote-menojen kasvua, mutta tulevina vuosina menojen kasvattavat uudistuksen aiheuttamat muutuskustannukset. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi, että hyvinvointialueet eivät ylittäisi niille etukäteen myönnettyä rahoitusta. Pidemmällä aikavälillä potentiaali on vielä suurempi. Uudistuksen vaikutus kustannusten kasvun hillintään riippuu myös siitä, missä määrin valtio pystyy ohjaamaan hyvinvointialueita kustannustehokkaaseen toimintaan. Uudistuksen onnistumisella on merkittävä rooli julkisen talouden kestävyuden näkökulmasta.

Julkisen talouden merkittävimmät riskit liittyvät yleiseen talouskehitykseen

Julkisen talouden merkittävimmät riskit tulevan vuosikymmenen aikana liittyvät yleiseen talouskehitykseen - talouskasvun hidastuminen ja taloudelliset tai muut kriisit ja niistä aiheutuvat julkisten menojen lisäykset, voivat johtaa kasvaneisiin alijäämiin ja sitä myötä velan kasvuun. Välittömin riski liittyy maailmanpolitiikan kehittymiseen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja siitä seuranneiden markkinoiden häiriöiden vaikutukset heijastuvat julkiseen talouteen niin yleisen talouskehityksen kuin myös tilanteesta johtuvan varautumisen ja yhteiskunnan eri sektoreiden tukemisen kautta. On varauduttava myös siihen, että Ukrainan jälleenrakentamisesta koituu kustannuksia myös Suomen julkiselle taloudelle, joko suoraan tai välillisesti EU:ssa sovittujen instrumenttien kautta.

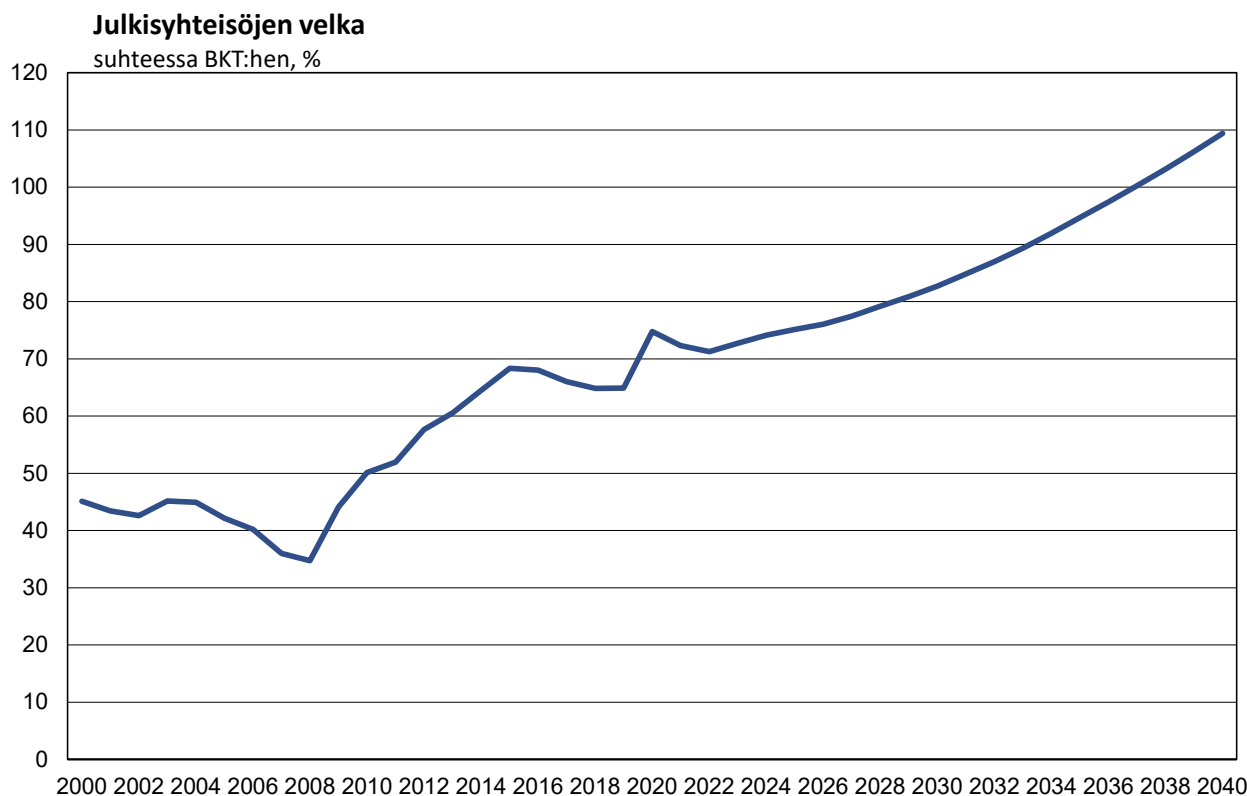
Julkisen talouden ehdolliset vastuut ja erityisesti takausten huomattava kasvu muodostavat riskin julkiseen talouteen. Takausvastuiden keskittyminen tietyille toimialoille ja yrityksille lisää takausvastuisiin liittyviä riskejä, ks. asiaa käsittelevä taustamuistio. Vastuiden mittava laukeaminen kasvattaisi julkisia menoja ja nopeuttaisi velkasuhteen kasvua entisestään.

3 Julkisen velan painelaskelma pidemmällä aikavälillä

Valtiovarainministeriön syksyn 2022 kokonaistaloudellisen ennusteen ja pitkän aikavälin laskelmien mukaan julkisessa taloudessa on noin 9 mrd. euron suuruinen pidemmän aikavälin menojen ja tulojen välinen epätasapaino. Julkisen velkasuhteen painelaskelmassa velkasuhde uhkaa nousta yli 100 prosenttiin 2030-luvun loppupuolella. Väestön ikääntyminen sekä nousevat velanhoidokustannukset kasvattavat velkasuhdetta, kun talouskasvu pysyy samaan aikaan vaimeana aiempiin vuosikymmeniin verrattuna. Edellisessä luvussa mainitut tekijät julkisen talouden menopaineista luovat riskin velkakehitykselle² ja toteutuessaan kasvattavat velkasuhdetta entistään.

² Perusurassa vuoden 2027 jälkeen on huomioitu väestön ikääntymisestä aiheutuvat kustannukset sekä HX-hankkeen rahoitus. Muita menoja huomioidaan sitä mukaan, kun ne täsmentyvät riittäväällä tarkkuudella.

Kuvio 1. Julkisen talouden painelaskelman mukainen julkisyhteisöjen velka.

4 Talouspolitiikan mitoitus ensi vuosikymmenelle

Julkisen velkasuhde on tärkeää saada käännettyä pysyvämmiin alenevalle uralle. Tavoitetta voi perustella useista eri näkökulmista, kuten sukupolvien välisen tasa-arvon, Suomen julkisen taloudenpitoa sitovien sääntöjen, kansainvälisten velkakirjamarkkinoiden ja finanssipoliittisen liikkumavaran kasvattamisen näkökulmista.

Pidemmän aikavälin painelaskelmassa BKT:n, eli julkisen talouden tulopohjan, odotetaan kasvavan potentiaalista vauhtiaan eli toisin sanoen arvio ei sisällä näkemystä suhdannevaihtelusta. Koska on hyvin todennäköistä, että Suomen talous kohtaa julkista taloutta heikentäviä taantumia tai kriisejä myös kulu- van ja tulevan vuosikymmenen aikana, on perusteltua pitää velkasuhde lähtökohtaisesti hieman laske- vana, jotta liikkumatila kriiseissä säilyy.

Yleisesti käytetyn määritelmän mukaan julkista taloutta voidaan pitää velkakestävänä, jos velkasuhteen vakauttava rahoitusjäämä voidaan saavuttaa taloudellisesti ja poliittisesti kestävin keinoin myös talou- dellisesti huonoina aikoina.³ Suomen julkisen talouden velkaa kumuloiva alijäämä on niin mittava, että julkisen talouden velkasuhteen vakauttaminen ja sen kääntäminen loivaan laskuun onnistuu vain use- amman vuoden kattavan vahvistusohjelman avulla.

³ Katso esim. IMF (2021), Review of the debt sustainability framework for market access countries ja IMF (2013), Staff Guidance Note for Public Debt Sustainability Analysis in Market Access Countries.

Julkisen velkasuhteen kääntäminen lievästi alenevalle uralle pidemmällä aikavälillä vaatii yhteensä noin 9 miljardin vahvistamista julkista velkaa kerryttävillä sektoreilla, eli valtionhallinnossa ja paikallishallinnossa⁴. Käytännössä tämä tarkoittaa, että toimista valtaosa tehdään ensi vaalikaudella etupainotteisesti suurin julkisen talouden menoihin ja tuloihin kohdistuvin toimin. Siten velkasuhde saadaan riittävän nopeasti ja riittävällä varmuudella alenevalle uralle. Koska taustalla vallitsevat kasvavat menopaineet, on julkisen talouden sopeutusta jatkettava vuosittain, jotta velkasuhde ei käänny uudelleen kasvuun.

Julkisen talouden vahvistamistarve on ensi vaalikaudella yhteensä noin 6 mrd. euroa. Alla esitetyssä kuviossa vahvistamisen⁵ on oletettu alkavan vuodesta 2024 ollen noin 1,5 mrd. euroa vuosittain. Julkisen talouden vahvistamisen on käynnistytävä voimakkaana jo vuonna 2024, jotta velkasuhteen kasvu pysähtyisi ja jotta se saataisiin käännettyä alenevalle uralle tulevina vuosina.

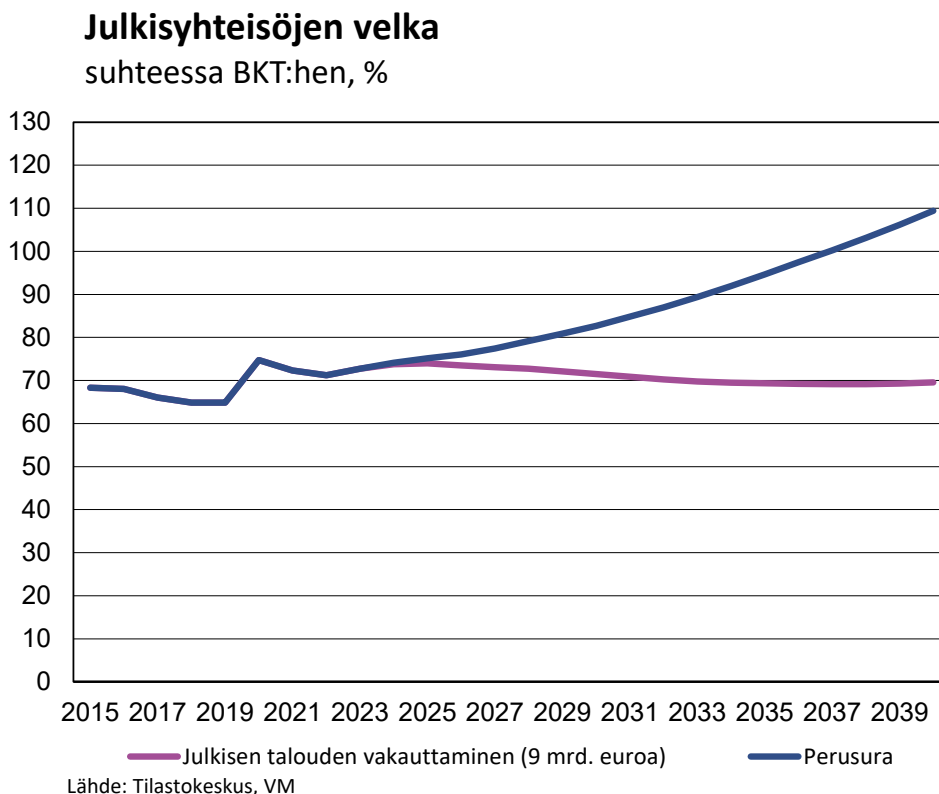
Vaadittavan julkisen talouden vahvistamisen mittaluokka on suuri. On hyvä kuitenkin huomioida, että viime vuosina myös julkisen talouden pysyviä menoja on kasvatettu velkaa ottamalla, ja siten julkisen talouden kestävyuden näkökulmasta on välttämätöntä toteuttaa menojen priorisointia. Valtiovarainministeriön lähikuukausina valmistuva menokartoitus antaa tukea tähän työhön.

Edellä esitetyn kokoinen julkisen talouden vahvistamiskokonaisuus edellyttäneer verotuksen kiristämistä joiltain osin. Kokonaisveroasteen ei silti välttämättä tarvitse nousta, koska ilman uusia toimia sen enustetaan laskevan tulevina vuosina. Suomen verotuksen kokonaistaso on kansainvälisesti vertailtuna varsin korkea, ja etenkin työn verotuksen kiristämiseen on suhtauduttava varauksella, ks. taustamuistio ”Verotus osana kestävää julkista taloutta”. Valtiovarainministeriö julkaisee myös verokartoituksen lähikuukausina.

⁴ Paikallishallinto sisältää kuntahallinnon ja hyvinvointialueet.

⁵ Suorat sopeutustoimet voivat osaltaan hidastaa talouden kasvua. Laskelmissa käytetty finanssipolitiikan kerroin on 0,50. Toisin sanoen, sopeutus leikkaa talouden kasvua puolella sopeutuksen määrästä.

Kuvio 2. Julkisyhteisöjen rahoitusaseman vahvistamisen vaikutus julkisyhteisöjen velkaan.

Esitettyssä julkisen talouden vakauttamisskenaariossa julkinen talous⁶ olisi lievästi alijäämäinen ensi vaalikauden loppupuolella ja velkasuhde lähtisi alenevalle uralle. Vuosille 2028-2031 vahvistumistarve on 3 mrd. ja toteutuessaan velkasuhde pysyisi alenevalla uralla koko vuosikymmenen, asettuen vajaa- seen 70 prosenttiin 2030-luvulla. Vahvistumisen on oletettu toteutettavan julkista velkaa kumuloiviin julkisen talouden sektoreihin, eli valtionhallintoon ja paikallishallintoon.

Vakauttamisskenaariossa on oletettu, että vahvistamistoimet olisivat suorita toimia. Mikäli osa julkisen talouden vahvistamisesta onnistutaan tekemään talouskasvua edistävin rakenteellisin uudistuksin, kokonaisuuden vaikutus velkasuhteen kehitykseen olisi suotuisampi.

Valtiovarainministeriön syksyn 2022 kokonaistaloudellisen ennusteen mukaan julkisen talouden vahvistaminen 6 miljardilla eurolla vuoteen 2027 mennessä on myös sopusoinnussa finanssipoliittisen lain asettamien vaatimusten kanssa.

⁶ Julkisen talouden ohjauksen kehittämistyöryhmän raportissa kuvataan tarkemmin ehdotusta julkisen talouden kokonaisuohjauksen kehikoksi tulevalle vaalikaudelle ja pidemmälle aikavälille.

Taulukko 1. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja perusura ja vakauttamisskenaario.

% BKT:sta	Velka		Rahoitusasema*	
	perusura	skenaario	perusura	skenaario
2023	73	73	-2,2	-2,2
2027	76	73	-2,6	-0,5
2031	85	71	-2,9	0,3

*Arvioon rahoitusasemasta liittyy huomattavaa epävarmuutta vuodesta 2024 alkaen johtuen hävittäjähankintojen lopullisesta ajoittumisesta

On hyvä huomioida, että velkasuhde on herkkä esimerkiksi suhdanteissa tapahtuville muutoksille ja velkasuhde voi alentua hetkellisesti monista⁷ eri syistä. Tämä ei kuitenkaan välttämättä vaikuta merkittävästi pidemmän aikavälin velkakestävyyteen. Siksi on erityisen tärkeää, että julkisen talouden vakauttamispyrkimyksissä sitoudutaan euromääräisen tavoitteeseen sopeutuspaketin mittaluokasta. Tämän tavoitteen toteutumista tulee seurata tarkasti eikä tavoitteesta tule tinkiä. Euromääräisessä tavoitteessa pysyminen varmistaa, että suunta on oikea, vaikka suhdanteet ympärillä voivatkin heilua. Mikäli talouden kehitys osoittautuu ennakoitua suotuisammaksi, se kasvattaisi julkisen talouden puskureita suuremmaksi.

Mittavasta julkisen talouden vahvistumisesta huolimatta, julkinen talous ei saavuttaisi EU:n perussopimuksen mukaista velan 60 prosentin viitearvoa ja julkisen talouden puskurit heikompia aikoja varten eivät juuri kasvaisi nykyisestä. Lisäksi on syytä todeta, että kuviossa 2 esitetyn mukainen julkisen talouden vahvistaminen tasaisesti neljän vuoden aikana yhteensä 6 miljardilla eurolla ei välttämättä riitä kääntämään velkasuhdetta nykyisen EU-säännösten mukaiseen velan alenemisivauhtiin. Tämä vaatisi ohjelman huomattavaa etupainotteisuutta myös tulevan vaalikauden sisällä.

Suorilla toimilla voidaan ostaa myös aikaa rakenteellisille uudistuksille, jotka voivat onnistuessaan vahvistaa julkista taloutta vasta pidemmällä aikavälillä. Rakenteellisiin uudistuksiin kuitenkin voi liittyä kustannuksia lyhyellä aikavälillä ja niiden toteutumiseen liittyy riskejä. Rakenteellisilla uudistuksilla voidaan vähentää julkisen talouden vahvistustarvetta tulevilla vuosikymmenillä.

⁷ Muutokset talouden suhdannetilassa voivat vaikuttaa vahvasti velkasuhteeseen - BKT:n arvon kasvaessa nopeammin velkasuhde pienenee ja BKT:n arvon kasvaessa hitaammin velkasuhde kasvaa, vaikka rahoitettava alijäämä eli velan euromääräinen muutos pysyisi ennallaan. Velkasuhdetta pienentää myös se, jos valtion kassavaroja käytetään tai valtion varallisuutta myydään menojen katteeksi. Lisäksi työeläkelaitosten sijoitukset Suomen valtion joukkovelkakirjoihin pienentävät rahoitusmarkkinoille liikkeelle laskettua julkista velkaa, koska laitokset ovat osa julkista sektoria. Kun työeläkelaitokset myyvät Suomen valtion joukkovelkakirjoja sijoitussalkuistaan, rahoitusmarkkinoilla liikkeellä oleva julkinen velka kasvaa.